

ÚTOK Z PŘÍMÉHO DOTYKU S NEPŘÍTELEM

K základnímu a rozhodujícímu druhu boje patří útok, neboť jedině útokem lze dosáhnout zničení nepřítele, kterému se např. podařilo proniknout na naše státní území a znovu je ovládnout našimi vojsky. Přitom je nutné, aby byla vojska připravena splnit tento náročný cíl v různých situacích, terénních a povětrnostních podmínkách ve dne či v noci.

K nejnáročnějšímu na přípravu patří **útok na bránícího se nepřítele**, který vybudoval a ženijně připravil odolnou obranu, zahajovaný obvykle **průlomem**, tj. vytvořením trhliny v této obraně zpočátku na zvoleném úseku a jejím postupným rozšiřováním a prohlubováním až na šířku útočného pásma. Přitom Bojový řád pozemního vojska ČSLA, část 1, v článku 92 uvádí, že „útok divize (pluku) na bránícího se nepřítele se provádí **po přesunu z hloubky** nebo **z přímého dotyku s nepřítelem**“.

Ve stejném článku je zdůrazněno, že „za použití jaderných zbraní je hlavním způsobem přechodu do útoku útok po přesunu z hloubky“. Bezesporu rozhodujícím důvodem pro přijetí takovéto zásady je skutečnost, že v období války, ve kterém jsou používány jaderné zbraně, je především zranitelný ten, kdo zůstane delší dobu na jednom místě, v jednom prostoru. A takovým případem, přes uskutečňovaná ochranná opatření, je i dlouhodobý pobyt vojsk ve výchozím prostoru, třebaže jsou v bezprostřední blízkosti nepřítele.

Lze z toho vyvodit, že útok na bránícího se nepřítele z přímého dotyku budou velitelé vést **především v 1. období války**, tj. v období používání pouze konvenčních zbraní, a to i v podmínkách, které umožňují útok po přesunu z hloubky.

Útokem z přímého dotyku lze **označit takový útok**, při němž velitel armády (divize) **vydává veliteli divize (pluku) bojový úkol v době, kdy jsou již útvary divize v přímém dotyku s nepřítelem**.

Rozhodnutí velitele o způsobu přechodu do útoku budou především ovlivňovat:

- terénní a povětrnostní podmínky (jak narušují či umožňují rychlé přiblížení a rozvinutí vojsk po přesunu z hloubky),
- předcházející bojová činnost vojsk a její výsledek,
- množství volných sil a prostředků ve druhém sledu a zálohách použitelných pro útok po přesunu z hloubky.

Proto se s útokem vedeným z přímého dotyku s nepřítelem setkáváme především na těžko průchodných směrech v horském a zalesněném terénu, v zimních podmínkách při nedostatku sněhu, v některých případech i v noci. Dále při nezdařeném pokusu o prolomení obranných čar v hloubce nepřátelské obrany či dobytí města z chodu, při násilném přechodu vodní překážky po rozvinutí hlavních sil divize (pluku) bezprostředně u vodní překážky, když násilný přechod z chodu byl neúspěšný, při boji o opevněný prostor apod. Naopak úspěšně vedená obrana umožňuje, aby na některých směrech přešla bránící se vojska po potřebném přeskupení a vystřídání spolu s dalšími divizemi, přicházejícími a útočícími po přesunu z hloubky, do útoku.

Samozřejmě, že bojový řád pozemního vojska ČSLA nevylučuje možnost použít nejen motostřeleckou, ale i tankovou divizi k útoku z přímého dotyku. Domnívám se, že použití tankové divize k této variantě přechodu do útoku nebude ničím neobvyklým v případě, půjde-li o vedení útoku, který byl dočasně zastaven, neboť v něm budou pokračovat ty svazky, které byly (a zůstanou) v prvním sledu.

Naopak výjimkou jejího použití v prvním sledu bude **zahájení útočné operace**, zvláště jsou-li výhodné terénní a povětrnostní podmínky k přechodu do útoku z přímého dotyku. Kromě toho utajit např. přeskupení této divize (pokud se vůbec bude bránit v prvním sledu obranného pásma armády) je prakticky neuskutečnitelné.

V souvislosti s popisováním způsobem vedení útoku považují za účelné zmínit se také o některých **pojmech**.

Při útoku z přímého dotyku s nepřítelem se oproti útoku po přesunu z hloubky objevují **nové pojmy**, popřípadě známé, které však mají nový obsah. K nim především patří:

- **Výchozí prostor divize** (motostřeleckého pluku, motostřeleckého praporu prvního a druhého sledu). Rozumíme jím **část terénu**, přesně ohraničeného čarou dotyku s nepřítelem, rozhraním s pravým a levým sousedem a zadní hranicí prostoru rozmístění divizního (plukovního) týlu. V tomto prostoru se rozmísťují jednotlivé prvky bojové sestavy, místa velení a prvky všestranného zabezpečení podle svého místa a funkce v plánovaném útoku (např. oddíl vojskových raket zaujímá prostor bojového rozmístění, dělostřelecko palebná postavení, POZ prostor soustředění atd.).

Pluku druhého sledu (vševojskové záloze divize) je tento prostor určován na vzdálenost 15 až 20 km od zádi praporů prvního sledu a pluk je v něm v pochodovém proudu na jedné nebo dvou pochodových osách. **Motostřelecký prapor druhého sledu (VŠZ pluku)** se rozmísťuje ve vhodném výchozím prostoru 6 až 8 km za prapory prvního sledu zpravidla v rotních proudech.

Výchozí prostor musí zabezpečovat skryté rozmístění vojsk, jejich minimální zranitelnost údery jaderných i konvenčních zbraní nepřítele, výhodné podmínky pro přeskupení (vystřídání) i pro přechod do útoku. Je ženijně upravován, především v noci, přičemž jednotky a útvary předstírají zesilování obrany. Vybudované objekty jsou před rozedněním pečlivě maskovány.

- **Východiště k útoku** je přesně určená a vymezená část výchozího prostoru divize (pluku, praporu) prvního sledu, ve kterém jsou vojska připravena **přejít ke zteči z přímého dotyku s nepřítelem** nebo která se předem připravuje a vojska ji zaujmou až těsně (např. poslední noc) před zahájením útoku. Jednotky a útvary jsou zde již v takové bojové sestavě, v jaké budou plnit stanovený bojový úkol.

Východiště k útoku **zaujímají** motostřelecké jednotky skrytými cestami a spojovacími zákopy. Rota prvního sledu, která útočí v jednom sledu, se rozmísťuje v jednom zákopu v šířce do 1 000 m, v úseku průlomu do 500 m. Za svými jednotkami zaujmou palebná stanoviště bojová vozidla pěchoty (OT) a jsou připravena k podpoře palbou, rychlému výjezdu a k případnému nasazení příslušníků jednotky. **Roty druhého sledu (záloha)** se skrytě rozmísťují ve vzdálenosti 1,5 až 2 km za rotami prvního sledu zpravidla v rotních a četových proudech.

Východiště k útoku nemusí být zvoleno na předním okraji původní obrany (i když tomu tak zpravidla bude), ale i v hloubce opěrných bodů a obranných rajónů praporů, a to zejména tam, kde terén na předním okraji neumožňuje utajené přeskupení či vystřídání.

- **Výčkávací prostor je část výchozího prostoru divize, která vystřídala vojska v obra-ně.** Určuje se tankovému pluku k jeho zaujetí před zahájením útoku z přímého dotyku. V něm plní všechna opatření, která jsou nutná pro přípravu útoku. Jeho vzdálenost od předního okraje je 12 až 15 km pro pluk určený do prvního sledu a 15 až 20 km pro tankový pluk druhého sledu. Pluky v něm budou nejčastěji rozmístěny v prapor-ních proudech.

- **Výčkávací postavení je část výchozího prostoru motostřeleckého pluku prvního sledu určená tankovému praporu ve vzdálenosti 6 až 8 km od předního okraje, kde je rozmístěn v rotních proudech a připravuje se ke splnění úkolu.**

Může být určen celý do prvního sledu, nebo po rotách (četách) přidělen motostřeleckým praporům prvního sledu, případně část praporu může velitel pluku ponechat ve druhém sledu (vševojskové záloze). Část tanků je možné rovněž předsunout do připravených palebných postavení k vedení přímé střelby.

Tomuto zámyslu musí odpovídat i rozmístění tankového praporu, aby se jeho roty (čety) mohly co nejrychleji přesunovat k příslušným motostřeleckým praporům ve východišti k útoku.

Zvláštnosti organizace boje

Zatímco při útoku po přesunu z hloubky velitel divize (pluku) přijímá rozhodnutí a seznamuje podřízené s úkoly zpravidla na mapě, plastickém stole nebo leteckých snímcích a jen v omezené míře organizuje boj v terénu, pak při útoku z přímého dotyku s nepřítelem je těžiště organizace boje na všech stupních položeno do terénu.

Velitelé všech stupňů mohou tak od zahájení organizace boje plně využívat výhody (i nevýhody) terénu, ve kterém bude útok zahajován a probíhat, a to nejen na základě vlastního studia a poznatků, ale také proto, že se u nadřízeného zúčastní rekognoskace, organizace součinnosti, vydání bojového rozkazu a dalších opatření, která jsou zabezpečována přímo v terénu.

Pokud půjde o obnovu útoku po nezdařeném pokusu o zteč z chodu **po zkrácené přípravě**, bude hlavním způsobem práce **metoda souběžné organizace boje**, protože útok je obnovován přibližně za 6 až 8 hodin (u pluku na samostatném směru za 4 až 6 hodin) a splnit všechna opatření k úspěšnému zopakování zteče metodou postupné organizace boje v žádném případě nelze.

Bude-li útokem z přímého dotyku zahajováno plnění důležitého operačního úkolu (např. útočná operace, protiúder apod.), lze předpokládat možnost využití **obou metod organizace boje**, i když metoda souběžné organizace boje bude mít prioritu, a to zejména v období války za použití jaderných zbraní.

Zatímco důležitou součástí rozhodnutí k útoku po přesunu z hloubky, a tím i dalších opatření organizace boje, je přesun z výchozího prostoru (prostoru soustředění), zaujetí bojové sestavy a rozvinutí pluků prvního sledu z pochodové do bojové sestavy ke zteči, pak při útoku z přímého dotyku bude tato část rozhodnutí nahrazena **organizací přeskupení a vystřídání, přesunem tankového pluku a praporů** z hloubky výchozího prostoru divize (pluků) z vyčkávacího prostoru a postavení na čáru přechodu ke zteči a způsobem připojení se motostřeleckých jednotek ke zteči ve východišti k útoku.

Tato skutečnost se výrazně projeví i **ve skladbě palebného ničení nepřítele**, které bude zahrnovat obvykle pouze tři období:

- palebnou přípravu zteče,
- palebnou podporu zteče,
- palebný doprovod útoku vojsk v hloubce.

Přítom požadovaného stupně palebného ničení nepřítele bude nutné dosáhnout zpravidla již v prvních dvou obdobích.

To znamená, že palebná příprava zteče musí být mohutnější (časově delší), aby se tak nahradilo palebné působení na nepřítele, které se obvykle uskutečňuje v průběhu přesunu vojsk z výchozího prostoru na čáru rozvinování do praporečních proudů.

Na druhé straně je však zapotřebí, aby velitel divize připravil a vydal úkoly raketovému útvaru, dělostřelectvu a letectvu ke zničení a umlčení prostředků jaderného a chemického napadení a dělostřelectva s cílem **zmařit možnou nepřátelskou protipřipravu**, jakož i úkoly dělostřelectvu a plukům prvního sledu k odrazení **možných nepřátelských útoků**.

Kromě toho velitel divize (pluku) připravuje palebné ničení nepřítele pro případ odrazení jeho útoku v období přeskupování a vystřídání. Toto opatření bude však součástí Plánu přeskupení (vystřídání) divize (pluku) a nemusí být realizováno.

Rovněž při stanovení bojových úkolů na místo os přesunu a doby průchodu jednotlivými čarami velitel divize (pluku) **určí**:

- výchozí prostory pluků (praporů) prvního sledu,
- vyčkávací prostory tankových pluků (postavení tankových praporů) a dobu jejich zaujetí,
- ráz a rozsah ženíjního budování výchozího (vyčkávacího) prostoru (postavení),
- způsob přeskupení (vystřídání) útvarů (jednotek), převzetí postavení, zátarasů, linkového spojení a zásob materiálu.

Jedním z nejdůležitějších úkolů při řešení otázek **všestranného zabezpečení** plánovaného boje, jak již bylo zdůrazněno, je **maskování**. Hlavním způsobem maskování bude skrytí vojsk, aby tak bylo zabráněno vzniku nebo včas odstraněny demaskující příznaky vojsk a objektů. K tomu není nutné vydávat zvláštní pokyny, vojska by je měla uskutečňovat trvale, přijatá opatření je však nutné pravidelně kontrolovat a iniciativně je obnovovat.

Velitel divize (pluku) využívá i dalších způsobů maskování, kterými jsou především **dezinformace a demonstrační činnost**. Tedy nejen skrýt vojska před nepřítelem, ale současně mu vnucovat klamnou představu o skutečných záměrech použití divize k útoku a tak zabezpečit překvapivou činnost našich jednotek a útvarů na určeném směru hlavního úderu. Toto bude zvlášť potřebné v tom případě, když se nepřítelem podaří zjistit, že divize v obranném boji splnila stanovené úkoly a že se připravuje k útoku.

Zteč nepřátelské obrany

Pro uskutečnění zteče platí **stejně zásady** jako při útoku po přesunu z hloubky — začíná dosažením čáry přechodu ke zteči tankovými jednotkami a připojením se (ve

stanoveném čase) ke zteči ve východišti k útoku motostřeleckých rot prvního sledu. Zteč končí obsazením obranných rajónů v hloubce brigád (pluků) prvního sledu nepřítel, tj. v hloubce 8 až 10 a někdy i více kilometrů.

Čára přechodu ke zteči bude ve většině případů určována na úrovni východiště k útoku. Pokud však bude určeno v hloubce východního prostoru, pak čára přechodu ke zteči může být volena v obvyklé vzdálenosti, tj. do 600 m od předního okraje nepřátelské obrany a někdy i ve větší vzdálenosti. Z této čáry tankové a motostřelecké jednotky vedou, za vzájemné podpory palbou, rozhodnou zteč nepřítel, a to ve vysokém tempu a bez přerušení až do celé hloubky obrany brigád prvního sledu nepřítel.

Vlastní zteč může být, podle konkrétní situace u jednotlivých pluků divize a různé hloubky nepřátelské obrany, provedena dvojím způsobem: **v jednotné obrněné nebo kombinované bojové sestavě**. V obou případech útočí tanky v bojové linii a motostřelecké jednotky buď na bojových vozidlech pěchoty či obrněných transportérech (proto jednotná obrněná bojová sestava) nebo bez nasednutí (v hloubce po sesednutí) příslušníků motostřeleckých jednotek a pěšky za tanky (proto kombinovaná bojová sestava).

Protože zteč motostřeleckých jednotek po sesednutí, pěšky, je příznačná nejen pro průlom ženiině připravené obrany nepřítel, při nedostatku prostředků palebného ničení, ale také pro útok v horském a zalesněném terénu, v zimních podmínkách, při boji o opevněný či zastavěný prostor, je zřejmé, že pro útok z přímého dotyku bude **typická zteč v kombinované bojové sestavě**.

To znamená, že bojová sestava bude mít **tři linie**: bojovou linii tanků jako prvou, v druhé budou rojnice motostřeleckých družstev, které postupují co nejtěsněji za tanky, aby zabezpečily potřebnou palebnou součinnost a nedovolily nepříteli, aby je od nich oddělil, a s dodržением přitom bezpečné vzdálenosti od výbuchů granátů vlastního dělostřelectva. Třetí linií vytvářejí bojová vozidla pěchoty (OT), která využívají nerovností terénu a skoky od jednoho skrytu k dalšímu podporují palbou útočící tanky a motostřelecké jednotky.

Dovoluje-li to situace, pak mohou BVP (OT) postupovat v mezerách motostřeleckých rojnic. V tomto případě zůstávají v okopech a motostřelecké jednotky ve východišti k útoku do té doby, než jejich sestavou projedou tanky. Teprve potom opouštějí zákop (okop) a těsně za tanky, pěšky, vedou zteč. Pokud je východiště k útoku příliš vzdáleno od předního okraje nepřátelské obrany, pak může nastat situace, že motostřelecké jednotky nasednou v průběhu palebné přípravy zteče na techniku a na čáře přechodu ke zteči opět sesednou (obdobně jako za útoku po přesunu z hloubky).

Přesun na čáru přechodu ke zteči zahajuje **tankový prapor** z vyčkávacího postavení v době palebné přípravy zteče na stanovený signál. Jeho vyhlášení musí být propočteno podle vzdálenosti a optimální rychlosti přesunu tak, aby bylo zabezpečeno, že tanky dosáhnou předního okraje obrany nepřítel současně s motostřeleckými jednotkami v určeném čase „Č“.

Za přibližování k čáře přechodu ke zteči se rotý rozvíjejí postupně do bojové sestavy (mechanika rozvíjení a vzdálenost jednotlivých čar rozvíjení je shodná jako při útoku po přesunu z hloubky), maximálně možnou rychlostí přecházejí ke zteči a ničí nepřítel palbou za pohybu. Vyčleněné tanky pro přímou střelbu se zařazují do bojových sestav svých jednotek.

Pokud bude vykonána **zteč v jednotné obrněné bojové sestavě**, nasedají motostřelecká družstva na techniku v době palebné přípravy zteče ještě do příchodu tanků a ihned se zde připravují ke zteči. Jakmile tanky dosáhnou východiště k útoku, pak motostřelecké rotý prvního sledu současně s nimi přecházejí do útoku.

Způsob zteče stanoví velitel divize (pluku) na základě analýzy plánovaného boje a uvádí jej ve svém rozhodnutí (zámyslu boje). Podrobně je pak řešen jak při rekognoskaci, tak zejména při organizaci součinnosti. Správná volba optimálního způsobu zahájení zteče totiž přispěje k udržení vysokého tempa útoku (nedojde ke ztrátě času zbytečným sesedáním) či zabrání neúspěšné zteči (např. proto, že byla nesprávně stanovena jednotná obrněná bojová sestava) a nutnosti jejího opakování.

V době pobytu vojsk ve východišti k útoku mohou být vedeny jaderné údery na opěrné body předního okraje nepřátelské obrany. V tomto případě všichni příslušníci jednotek (včetně pozorovatelů) zaujmají úkryty a pokud jsou již v bojových vozidlech pěchoty (OT) nebo v tancích, zavírají příklopy, střílny, žaluzie, zakrývají pozorovací a optické přístroje a zapínají systém ochrany proti zbraním hromadného ničení. Po ukončení jaderných úderů na povel (signál) velitele praporu opouštějí úkryty a pokračují v přípravách ke zteči.

Zahájení palebné přípravy zteče, přesun tanků z vyčkávacího prostoru (postavení), nasedání motostřeleckých jednotek na techniku, ražení průchodů a další úkony jsou uskutečňovány v určeném čase nebo na signál velitele divize (pluku). Čas „C“, ke kterému se obvykle všechna opatření propočítávají, jakož i dobu vedení jaderných úderů, oznamuje velitel divize (pluku) podřízeným velitelům nejpozději **do zahájení** palebné přípravy zteče.

Přesto však se zaujetím východiště k útoku je nutné, aby byla vojska připravena k přechodu ke zteči v kterékoli době, protože velitel armády může nařídit, aby palebná příprava zteče byla zahájena bez prodloužení zároveň s nepřátelskou protipřípravou, takže divize (pluk) přejde ke zteči dříve, než bylo stanoveno.

Podal-li se nepříteli úspěšně vést údery na naše vojska, aby zabránil jejich zteči (přesunu tankového pluku do prvního sledu), pak je velitel divize povinen přijmout opatření k nahrazení vyřazeného útvaru druhým sledem nebo vševojskovou zálohou. Toto opatření je zapotřebí předpokládat již při organizaci útoku, v tomto smyslu formulovat úkol druhému sledu (VŠZ) a podrobně jej řešit při organizaci součinnosti. Proto je nezbytné, aby velitel pluku druhého sledu (vševojskové zálohy) byl trvale připraven, a to jak před zahájením zteče, tak i v jejím průběhu na tuto variantu zapojení se do boje.

Velitelé všech stupňů **v době palebné přípravy zteče pozorují** výsledky palby, stanoví úkoly palebným prostředkům ke zničení zbylých a nově zjištěných nepřátelských cílů, kontrolují včasné vyrazení tanků, motostřeleckých jednotek a hlásí nadřazenému pohotovost útvaru (jednotky) ke zteči.

Průlom nepřátelské obrany a rozvíjení útoku do hloubky uskutečňuje divize (pluk) stejným způsobem jako při útoku po přesunu z hloubky.

Příprava útoku z přímého dotyku s nepřitelem umožňuje organizovat boj **přímo v terénu a dosáhnout současně zteče**. Na druhé straně však jsou vojska divize (pluku) delší časové období v dosahu taktických jaderných zbraní nepřítel, jeho dělostřelectva a dalších prostředků ničení. Proto mohou utrpět značné **ztráty** ještě do zahájení útoku. A to je hlavní důvod, proč útok po přesunu z hloubky, zejména v období války za použití jaderných zbraní, je hlavním způsobem přechodu do útoku. To však neznamená — a boj v našem příhraničním pásmu to bude často vyžadovat — abychom opomíjeli a podceňovali znalosti zásad organizace útoku z přímého dotyku s nepřitelem.